

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 143/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen tekniikan osaajien saatavuuden turvaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Eeva-Johanna Elorannan /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 143/2020 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta tekniikan alan koulutukselle turvataan riittävät resurssit eikä osaajien saatavuus muodostu esteeksi yritysten kasvulle?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kirjallisessa kysymyksessä esitetty huoli tekniikan alan osaajien saatavuudesta on Suomen tulevaisuuden kannalta keskeinen kysymys. Kaikissa maakunnissa on pulaa osaavasta työvoimasta. Korkeakoulut ja tekniikan alan koulutuksen järjestäjät ovat merkittäviä alueen elinkeinoelämän dynamoja. Kirjallisessa kysymyksessä todetaan, että tekniikan alan osaamisvaatimukset kasvavat siten, että jatkossa alalle tarvitaan etistä enemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita. Hallituksen tavoitteena on osaamistason nostaminen kaikilla koulutusasteilla. Korkeakoulutuksen osalta hallitus on sitoutunut kasvattamaan korkeakoulutuksen tutkintomääriä merkittävästi. Hallitusohjelmassa on asetettu tavoite nostaa korkeakoulutettujen määrää 50 prosenttiin nuorista aikuisista vuoteen 2030 mennessä. Jotta aiempaa suurempi osuus ikäluokasta suorittaisi korkeakoulututkinnon, aloituspaikkoja täytyy lisätä ja kohdentaa niitä edelleen erityisesti ensimmäistä korkeakoulututkintoa suorittaville. Alanvaihtajille ja lisäpätevyyttä etsiville kehitetään vaihtoehtoisia valintavyöhykkeitä tutkintokoulutukseen.

Yliopisto- ja ammattikorkeakoululain mukaan korkeakoulut valitsevat itse opiskelijansa ja päättävät opiskelijavalinnan perusteista. Aloituspaikoista päättäminen on korkeakoulujen autonomian piirissä. Korkeakoulujen koulutusvastuupäätösten ohella tutkintotavoitteista sopiminen on ministeriön keino ohjata järjestelmän kokonaisuutta ja varmistaa, että koulutus kohdentuu työvoimatarpeen kannalta keskeisille aloille ja ottaa huomioon myös alueelliset tarpeet. Korkeakoulukohtaisilla tutkintotavoitteilla pyritään kohdentamaan ennakoinneissa arvioitua tutkintotarvetta valtakunnallisesti ja alueellisesti. Sopimuskauden 2021-2024 korkeakoulukohtaisia tutkintotavoitteita valmisteltaessa on huomiota kiinnitetty koulutuksen aloittaneiden määrään, korkeakoulujen mahdollisuuksiin läpäisyn parantamiseen sekä kansainvälisten opiskelijoiden määrän kasvuun. Tutkintotavoitteiden määrän kasvattaminen suunnataan erityisesti osaajapula-aloille kuten tekniikkaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt jo aiemmin korkeakoulutetun työvoiman osaajatarpeisiin vastaamiseksi toimenpiteitä, joilla on vastattu osaajapula-alojen työvoiman lisäämiseen.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 143/2020 vp

Esimerkiksi tekniikan alalla on tuettu alan yhteistyöyliopiston toimintamallin kehittämistä. Verkostoyliopisto FITech on perustettu vuonna 2017 yliopistojen yhteisellä konsortiosopimuksella. Mukana yhteistyöyliopistossa ovat kaikki tekniikan koulutusta antavat yliopistot (Aalto-yliopisto, LUT, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, Vaasan yliopisto, Turun yliopisto ja Åbo Akademi). Lisäksi konsortiossa ovat mukana yhdistysoapuolina Tekniikan akateemiset ja Teknologiateollisuus. Tavoitteena on, että tekniikan alan yliopistojen yhteistyöllä voidaan nykyistä paremmin, joustavammin ja nopeammin vastata tulevaisuuden osaamishaasteisiin ja hyödyntää yliopistojen osaamista eri alueilla ja aloilla.

Osana jatkuvaa oppimista on opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyönä kehitetty uusi instrumentti. Sen tavoitteena on mahdollistaa kaikkien koulutusasteiden joustavat hyödyntämismahdollisuudet ja tukea koulutusmuotojen rajat ja hallinnonalat ylittävien toimintamuotojen syntymistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö on alkuvuodesta 2020 toteuttanut instrumenttiin pohjautuvan, jatkuvaan oppimiseen liittyvän erityisavustushaun. Ministeriö voi käyttää avustuksiin yhteensä noin 23 miljoonaa euroa. Määrärahoja suunnataan koulutushankkeisiin sekä ohjaus- ja tukitoiminnan hankkeisiin, jotka nostavat työllisyysastetta, tukevat koulutuksessa aliedustettujen ryhmien osaamista ja/tai helpottavat osaavan työvoiman saamista toimialoilla, joilla on työvoimapulaa. Rahoitettavalla toiminnalla on mahdollisuus nopealla aikataululla vastata myös tekniikan alan osaajapulaan eri puolilla Suomea.

Tekniikan alan koulutusta antavien yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen koulutusvastuiden osalta on myös tehty laajennuksia, jotka tukevat osaajapulaan vastaamista. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on kannustanut korkeakouluja yhteistyöhön, jotta korkeakoulutuksen ja tutkimuksen resurssit saadaan mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön.

Ammatillisessa koulutuksessa tullaan osana ammatillisen koulutuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelmaa vahvistamaan opiskelijoiden perustaitoja ja sivistyksellisiä opintoja jatko-opintovalmiuksien parantamiseksi. Tavoitteena on, että entistä useampi ammatillisen tutkinnon suorittanut hakeutuu korkeakouluopintoihin ja myös menestyy niissä.

Kirjallisessa kysymyksessä kannetaan huolta siitä, että moni ammatillisessa koulutuksessa tekniikan alaan opiskeleva keskeyttää opintonsa liian vähäisen opetuksen ja ohjauksen tai puutteellisten oppimisympäristöjen vuoksi. Hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut vahvistamaan ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanoa ja erityisesti kokonaisten opiskelupäivien ja -viikkojen toteutumista. Lisäksi hallitus lupaa puuttua toisen asteen koulutuksessa havaittuihin laatuongelmiin välittömästi, jotta koulutuksen laatua, opettajien työskentelyedellytyksiä ja nuorten hyvinvointia voidaan tietopohjaisesti vahvistaa kaikissa ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukioissa. Erityisesti otetaan huomioon lähiopetus- ja ohjausresurssien riittävyys muuttuneisiin vaatimuksiin nähden. Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee käynnistämään ammatillisen koulutuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelman, jonka avulla näitä hallitusohjelman tavoitteita viedään eteenpäin vuosina 2020 – 2022, ja niihin suunnataan myös rahoitusta. Tavoitteena on turvata jokaiselle opiskelijalle hänen tarvitsemansa opetus, ohjaus ja tuki. Erityistä huomiota kiinnitetään niihin opiskelijoihin, joilla on vaikeuksia selvittää opinnoistaan.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 143/2020 vp

Lisäksi ammatillisen koulutuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelmaan varattua hankerahoitusta tullaan suuntaamaan muun muassa opinto-ohjauksen kehittämiseen, henkilökohtaistamisen vahvistamiseen, oppimisympäristöjen monipuolistamiseen, opettajien, opinto-ohjaajien ja työpaikkaohjaajien osaamisen vahvistamiseen, ryhmään kuulumisen ja yhteisöllisen toimintakulttuurin edistämiseen, kiusaamisen vähentämiseen sekä opiskelijoiden osallisuuden, hyvinvoinnin ja vaikutusmahdollisuuksien parantamiseen. Näiden toimien avulla voidaan vähentää myös opintojen keskeyttämistä. Keskeyttämisen vähentämiseen ja opintojen sujuvaan loppuun suorittamiseen tullaan kiinnittämään huomiota myös oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä. Hallitus haluaa varmistaa, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen koulutuksen. Tämä edellyttää, että ohjausta ja opiskeluhuollon palveluita vahvistetaan ja myös säädöksissä olevia ohjaus- ja seurantavelvoitteita tarkennetaan.

Kirjallisessa kysymyksessä esitetään, että tekniikan alalla ammatillisessa koulutuksessa merkittävä osa ongelmaa on koulutuksen riittämätön rahoitus suhteessa kustannuksiin. Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnetään laskennallisesti perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta. Rahoitusjärjestelmässä otetaan huomioon keskeiset koulutuksen kustannuksiin vaikuttavat tekijät, kuten tutkintokohtaiset kustannuserot, painottamalla rahoituksen perusteena käytettäviä suoritemääriä erilaisilla kustannuserot huomioivilla kertoimilla. Tekniikan alan koulutuksista suurin osa on sijoitettu kustannusryhmään 2, jonka kerroin on 0,99. Tämän kustannusryhmän tutkintojen rahoitus vastaa keskimääräistä opiskelijavuosisikohtaista rahoitusta. Vuoden 2020 varsinaisella suoritepäätöksellä jaettu rahoitus tavoitteellista opiskelijavuotta kohti oli noin 9 900 euroa.

Tekniikan alan tutkinnoista kaivosalan perustutkinto ja maanmittausalan perustutkinto on sijoitettu kustannusryhmään 3, jonka kerroin on 1,23. Lentokoneasennuksen perustutkinto, elintarvikkealan perustutkinnon meijerialan osaamisala, rakennusalan perustutkinnon maarakennuskoneenkuljetuksen osaamisala, ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinto, ammattisukeltajan ammattitutkinto, maarakennusalan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto on sijoitettu kustannusryhmään 4 jonka kerroin on 1,59. Karkeasti laskettuna kustannusryhmien kerrointen perusteella kustannusryhmän 3 tutkintojen rahoitus on noin 12 200 euroa per opiskelijavuosi ja kustannusryhmän 4 noin 15 700 euroa per opiskelijavuosi.

Opetushallituksen keräämien kustannustietojen perusteella kustannusryhmän 2 tekniikan alan perustutkintokoulutuksen seurantaryhmän kustannukset kaikilla koulutuksen järjestäjillä olivat keskimäärin noin 10 000 euroa per opiskelijavuosi, perustutkintokoulutuksessa noin 11 000 euroa opiskelijavuosi ja ammatti-erikoisammattitutkintokoulutuksessa 7 300 euroa per opiskelijavuosi. Saman kustannusryhmän 2 kustannukset muilla aloilla olivat tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT) -alalla noin 8 900 euroa, terveys- ja hyvinvointialoilla noin 9 300 euroa ja palvelualoilla noin 9 400 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee vuoden 2020 aikana selvittämään ja arvioimaan kokonaisuutena ammatillisten koulutusten ja tutkintojen kustannusryhmien vastaavuutta tutkintojen ja koulutuksen kustannuksiin. Tarkastelussa käytetään pohjatietona Opetushallituksen vuodelta 2018

Vastaus kirjalliseen kysymykseen **KK 143/2020 vp**

keräämiä ja kuluvana keväänä vuodelta 2019 kerättäviä kustannustietoja. Tässä yhteydessä tarkastellaan myös tekniikan alan kustannuskerrointen vastaavuutta tutkinnon kustannuksiin. Ministeriö varautuu muuttamaan selvityksen perusteella tarvittavin osin rahoitusperusteasetusta, mikäli rahoitus ei vastaa tutkintojen kustannuksia.

Helsingissä 31.3.2020

Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen